

Україна

Центр наукового забезпечення агропромислового виробництва
Харківської області

Інститут рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН
Харківський національний аграрний університет
ім. В.В. Докучаєва

Харківський національний технічний університет
сільського господарства ім. П. Василенка

**НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗБИРАННЯ ПІЗНІХ КУЛЬТУР В
ГОСПОДАРСТВАХ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
В УМОВАХ 2016 РОКУ**

Харків 2016

Рекомендації підготували спеціалісти та науковці:

- Інституту рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН: Кириченко В.В., Попов С.І., Кобизєва Л.Н., Буряк Ю.І., Петренкова В.П., Цехмейструк М.Г., Боровська І.Ю., Бондаренко Є.С., Тимчук В.М., Чернобай Л.М., Рябуха С.С., Горбачова С.М., Манько К.М., Гутянський Р.А., Садовой О.О.;

- Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва: Пузік В.К., Бобро М.А., Рожков А.О.

- Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. П. Василенка: Пастухов В.І., Войтов В.А.

Друкується за рішенням Вченої Ради Інституту рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН (протокол №2 від 29.02.2016 р.)

У період проведення збирання пізніх культур та заходів осіннього комплексу робіт 2016 року слід користуватися:

- «Комплексною програмою інвестиційно-інноваційного розвитку АПВ Харківської області у 2011-2015 роках та на період до 2020 року»

- «Науково-обґрунтованою системою землеробства Харківської області»

- «Прогнозом фітосанітарного стану агроценозів та рекомендацій щодо захисту сільськогосподарських рослин від шкідників хвороб та бур'янів у господарствах Харківської області у 2016 році»

- «Каталогом сортів рослин придатних для поширення в Україні у 2015 році»

- «Списком сортів рослин, які занесені в Реєстр сортів рослин придатних до поширення в Україні та рекомендуються до вирощування в господарствах Харківської області в 2016-2017 роках»

- «Каталогом сортів і гібридів польових культур Інституту рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН»

ЗБИРАННЯ СОНЯШНИКУ

Достигання соняшнику проходить трьома періодами:

- біологічна стиглість характеризується побурінням кошиків, яких налічується до 70% жовтих і жовто-бурих кошиків, а інші бурі. Середня вологість насіння становить 40 – 35 %;
- повна технічна стиглість – повне побуріння і початок підсихання кошиків. В посівах залишається не більше 30 % жовто-бурих кошиків, а інші бурі і сухі. Середня вологість насіння становить 25 – 20 %;
- господарська стиглість – повне підсихання кошиків. Середня вологість насіння становить 14 % і нижче.

Рекомендується розпочинати збирання соняшнику, коли рослини досягнуть господарської стиглості. Для прискорення дозрівання соняшнику, а також запобігання масовому розвитку сірої і білої гнилей застосовують десикацію. Проводять цей агроприйом коли середня вологість насіння становить 30 %. В роки масового ураження посівів хворобами допускається обробка їх при вологості насіння 35 – 45 %.

Слід зауважити, що десиканти діють швидко і ефективніше при температурі повітря не нижче 13-14°C, тому обробляти посіви десикантами слід в ясну погоду і відсутності сильних дощів. Збирання соняшнику після обробки посівів хлоратом магнію починають через 7 – 10 днів, а баста і реглоном — через 5 – 6 днів. Вологість насіння за цей період зменшується до 12 – 15 %.

Соняшник збирають зернозбиральними комбайнами, які обладнані відповідними пристроями (типу ПСП-1,5 М, ПСП-8, ПСП-10 та ін.). Слід суворо дотримуватися прямолінійності руху комбайну і збирати ті ж самі рядки по всій довжині його проходу. Висока якість збирання забезпечується за швидкості руху 7-8 км/год.

Суттєвою проблемою при збиранні соняшнику є травмування насіння, для попередження якого необхідно встановлювати відповідний режим роботи молотильного апарату комбайну. Частота обертів барабану повинна бути в межах 300-350 об/мин.

Для очистки вороху використовують зерноочисні агрегати ЗАВ-20, ЗАВ-25, ЗАВ-40, а також ворохоочисники ОВП-20А, ОВС-25 та інші.

Для тривалого зберігання насіння соняшнику очищають та висушують до 7 – 8 % вологості.

ЗБИРАННЯ КУКУРУДЗИ

В залежності від напрямку використання кукурудзи існує декілька схем її збирання:

- на продовольче і фуражне зерно;
- на силос;
- насінневих посівів.

Збирання кукурудзи на зерно для продовольчих і фураж здійснюється зернозбиральними комбайнами, які обладнані відповідними пристроями (типу КПП-4, КМД-6, КМС-6-03 та ін.) за вологості зерна не більше 20 – 22 %. Частоту обертання барабану зменшують до 450-550 об/мин і відповідно регулюють

засори в залежності від розміру качанів, зерна та вологості стрижня і зерна. На току одразу здійснюється очистка зерна та його сушка до базисної вологості (14 %) пере закладанням на довгострокове зберігання.

Збирання кукурудзи на силос для потреб тваринництва здійснюють при вологості зерна 30 – 40 % наявними силосозбиральними комбайнами. Основною вимогою збереження подрібненого вологого зерна і стрижнів качанів від ураження мікроорганізмами є створення анаеробного безкисневого середовища шляхом ущільнення та герметизації у силосних ямах і траншеях.

Збирання насінницьких посівів кукурудзи з одночасною очисткою качанів здійснюється комбайнами типу КСК-6 («Херсонєць-200») та ін. за збиральної вологості зерна 30 – 35 % з подальшою доочисткою качанів на току, сушкою та обмолотом. Збирання проводять у стислі строки (15-20 діб), що дозволяє значно зменшити ураженість зерна комплексом хвороб: фузаріозом, бактеріозом та іншими.

Слід зазначити, що сильно заселені кукурудзяним метеликом площі збирають у першу чергу. Затримка зі збиранням врожаю на 30 і більше діб збільшує чисельність гусениць у пеньках у 2-3 рази, а також суттєво збільшує втрати врожаю. Подрібнення коренестеблових решток важкими дисковими боролами у два сліди по діагоналі поля знищує до 50 % гусениць стеблового метелика та інших шкідників, а також руйнує пухирі сажки.

ЗБИРАННЯ ПРОСА І ГРЕЧКИ

В наслідок тривалого періоду формування і досягання зерна круп'яні культури можна збирати як прямим комбайнуванням, так і роздільним способом.

До збирання краще приступати тоді, коли на рослинах досягне близько 75 – 85 % зерен і закінчувати його не пізніше як за три-чотири дні. Вологість зерна на початку скошування не повинна перевищувати 25- 27%.

При роздільному способі збирання скошувати рослини потрібно на якомога нижчому зрізі. Звичайні рядкові посіви скошують у напрямку рядків, а широкорядні – уперек або під кутом 45 - 60°. Так само потрібно скошувати і полегли посіви залежно від напрямку полеглих. Валки при цьому краще утримуються на стерні, що зменшує втрати врожаю під час обмолочування. А втрати ці на широкорядних посівах, особливо якщо до підбирання пройде дощ, можуть складати до 3 ц/га і більше.

Збирання круп'яних у зазначені строки забезпечує не тільки найбільший вихід зерна, але й поліпшує якість останнього: зменшує плівчастість, підвищує енергію проростання і схожість, вміст білка, крохмалю і цукру.

Велику масу скошують на неповну ширину захвату жатки. Висота зрізу рослин становить 12–15 см. Щоб попередити втрати зерна, косовицю проводять уранці або ввечері, коли зерно менше обсіпається.

Зернові комбайни на збиранні круп'яних працюють в агрегаті з подрібнювачами соломи. Масу використовують на корм худобі, для приготування сінажу, силосу або скирдують.

При збиранні гречки слід зважати на те, що цвітіння цієї культури і утворення зерна великою мірою залежить від погодних умов.

Також слід враховувати, що за умов тривалої посухи гречка може закінчити зерноутворення у фазі першої хвилі цвітіння, що обумовлює формування дуже низького врожаю. Проте, за сприятливих погодних умов цвітіння і зерноутворення після першої хвилі цвітіння відновлюється, тому варто не поспішати з косовицею гречки, а дождатися закінчення формування і визрівання зерна з другої хвилі цвітіння. Прибавка врожаю в такому випадку може бути досить відчутна.

ЗБИРАННЯ СОЇ

Сою збирають прямим комбайнуванням, коли вологість насіння знизиться до 16 %, комбайнами СК-5 «Нива», «Дон-1500», «Джон Дір», «Обрій» та іншими. Жниварку встановлюють на мінімальну висоту, частоту обертання барабана знижують до 500 – 600, а при вологості насіння менше 12 % – до 300 – 400 обертів на хвилину, щоб запобігти травмування насіння.

Після обмолоту зерно зразу очищають на машинах ОВП-20А і ОВС-25 і висушують до 10 – 14 % вологості. Необхідно досягти правильного режиму висушування. Перші 5-6 годин насіння сушать при температурі 30-35 °С, а потім її збільшують до 40°С. Висушене зерно 14 % вологості для насінницьких потреб сортують на СМ-4, «Петкус-Гігант», К-531, СВУ-5А.

ЗБИРАННЯ ЦУКРОВИХ БУРЯКІВ

До збирання приступають настанні технологічної стиглості цукрових буряків (з 10 вересня по 10 жовтня). У разі, коли відстань між господарством і цукровим заводом не перевищує 10 км доцільно застосовувати потоковий спосіб збирання, а якщо більше – потоково-перевалочний.

Для забезпечення високої якості збирання прямої зріз головок коренів повинен бути 90 %. Площина зрізу має проходити не нижче рівня нижніх зелених черешків гички. Кількість коренів із зрізом вище 2 см від вершини їх головок не повинна перевищувати 5. Швидкість руху агрегату при збиранні гички має бути 6...7 км/год. Повнота підкопування коренів – не менше 98,5 %. Втрати коренів, залишених у ґрунті і на поверхні поля, не повинні перевищувати 1,5 %, пошкодження коренів – 20 %, у тому числі значно – 5 %. Загальна забрудненість коренів – 10 %, у тому числі зеленої маси – 3 %. Ці вимоги забезпечуються відповідною технологічною підготовкою агрегатів.

Для збирання коренеплодів застосовуються бурякозбиральні комбайни РКМ-6,01 (МКК-6), КС-6В. Збирання гички проводиться агрегатами у складі МТЗ-80 (ЮМЗ) або Т-70С + МБП-6, або БМ-6Б, МТЗ-80 + ОГД-6А.

ЗБИРАННЯ СОРГО

Час і способи збирання врожаю сорго визначаються його призначенням (на зерно, силос, зелений корм), а також наявністю в господарствах машин для збирання врожаю. Приступають до збирання сорго зернового при вологості зерна не більше 20%. Ефективним заходом зниження вологості зерна є десикація посівів, яка проводиться у фазі воскової - повної стиглості зерна, але не

пізніше, ніж за 4-6 діб до збирання. На насінницьких посівах в разі очікування приморозків восени десикацію можна проводити у фазі воскової стиглості зерна. Десикація посівів сорго у фазі воскової стиглості реглоном знижує вміст вологи в зерні на 8,4-10,8%, на початку повної стиглості - на 5,5-7,1%.

За стійкої теплої погоди оптимальним строком збирання врожаю у суцільних посівах ранньостиглих сортів сорго є фаза повної стиглості зерна. В цей період слід проводити збирання роздільним способом, який передбачає скошування рослин у валки з обмолотом через 5-7 діб, що дає можливість довести вологість зерна до 12-13%.

При прямому комбайнуванні збирання проводять звичайними зернозбиральними комбайнами. Щоб при обмолоті не подрібнювалось зерно, оберти молотильного барабана комбайна знижують до 500-600 на хвилину. Після збирання, для запобігання псуванню зерна, необхідно провести його очистку від залишків листостеблової маси і при необхідності досушити до вологості 13%.

Збирання сорго цукрового (кормового) на силос необхідно розпочинати у фазі молочно-воскової стиглості і закінчувати при восковій стиглості зерна. Заготівля силосу із сорго цукрового в надранні строки призводить до втрат поживних речовин - в середньому до 25%. Для збирання цукрового (кормового) сорго використовують наявні силосозбиральні комбайни. Подрібнена зелена листостеблова маса повинна мати довжину в межах 6-8 мм. За таких умов вона добре силосується і краще поїдається тваринами. Вона є покращуючим елементом для культур, які погано силосуються. Тому пізньостиглі сорти і гібриди цукрового сорго доцільно збирати одночасно з кукурудзою на зерно, змішуючи пошарово суху листостеблову масу зернової кукурудзи з соковитою масою сорго.

З питань придбання насіння звертатися:

Інститут рослинництва
ім. В.Я. Юр'єва НААН

Віковий досвід з розробки та впровадження
селекційно-рослинницьких і технологічних
інновацій з річним економічним ефектом
понад 2,3 млрд. грн.

«Від традицій до інновацій»

Україна, 61060, м. Харків, пр. Московський, 142.

Тел. (057) 392-13-43

E.mail :yuriev1908@gmail.com

Служба маркетингу - (057) 392-03-31, 392-12-85

E.mail: yuriev1908marketing@gmail.com

«Виробник кращих вітчизняних товарів 2004 - 2016 рр.»

Актуальні новини, каталоги, опис сортів і гібридів
польових культур, експрес-інформації щодо новітніх
розробок – на сайті <http://www.yuriev.com.ua>

«Наші партнери – серед лідерів»

Друкується за рішенням
Вченої Ради Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН
протокол № від 2016 р.

Відповідальний за впорядкування – Гребенюк І.В.
Комп'ютерна верстка – Садовой О.О.
Інститут рослинництва ім. В. Я. Юр'єва
61060, м. Харків, пр. Московський, 142
Тел. (+38) (057) 392 -13-43
Факс (+38) (057) 779-84-17

Plant Production Institute
Publisher Center® 2015
www.visnyk-cnz-apv.com.ua